

RAPPORT A04-612-O

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK BIJ DE AANLEG VAN EEN ZWEMBAD ONDER OOSTHAVEN 19 TE GOUDA

Opgraving en archeologische begeleiding

COLOFON

Rapport A04-612-O

Archeologisch onderzoek bij de aanleg een zwembad onder Oosthaven 19 te Gouda

Opgraving en archeologische begeleiding

Versie: april 2017

Auteur: M. van Dasselaar

Uitvoerders veldwerk: M. van Dasselaar, drs. R. Engelse, D.S. Habermehl, E. Noels en leden van de Archeologische Vereniging Golda: S. Meijs-Buenk, H. van Uunen, B. Konijnendijk, A. de Bruijn, A. Zwart, T. de Lange, P. Bal, L. Schouten-Stalenburg, J. Buis.

Determinatie vondsten:

Aardewerk: J. van Dam (Archeologische Vereniging Golda)

Kleipijpen: B. Konijnendijk (Archeologische Vereniging Golda)

Overige vondsten: M. van Dasselaar

Digitale uitwerking tekeningen: ir. R. H. Nijdam/ M. van Dasselaar

Archeologische interpretatie: M. van Dasselaar

©ArcheoMedia BV, archeologisch onderzoeks- en adviesbureau, 2017, Capelle aan den IJssel

ISBN: 978-90-5970-979-9

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Het onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en richtlijnen, zoals vastgelegd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (versie 2.2 e.v.) van het College voor de Archeologische Kwaliteit.

Certificering

ArcheoMedia BV heeft sinds 1994 een veiligheidsbeheerssysteem dat voldoet aan de eisen van de VCA. Sinds 1996 voldoet het kwaliteitssysteem van ArcheoMedia BV aan de eisen van de NEN-EN-ISO 9001. Sinds 2003 voldoet het kwaliteitssysteem aan de eisen van de NEN-EN-ISO 9001:2000.

ArcheoMedia BV is door het College voor de Archeologische Kwaliteit en de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek geschikt bevonden voor het verrichten van vergunningsgebonden opgravingswerkzaamheden.

Rapport A04-612-R Archeologisch onderzoek bij de aanleg van een zwembad onder Oosthaven 19 te Gouda _____ 1

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
1.1 Aanleiding tot het onderzoek	1
1.2 Beleidskader	1
1.3 Administratieve gegevens van de onderzoekslocatie	3
2. VOORGAAND ONDERZOEK	4
2.1 Inleiding	4
2.2 Resultaten	4
2.3 Archeologische verwachting	5
3. OPGRAVING EN ARCHEOLOGISCHE BEGELEIDING	6
3.1 Inleiding	6
3.2 Doel van het onderzoek	6
3.3 Onderzoeksmethoden	6
3.4 Resultaten	6
3.5 Bodemopbouw	7
3.6 Sporen en structuren	7
3.7 Vondsten	8
<i>Aardewerk (Jan van Dam, Archeologische Vereniging Golda)</i>	9
<i>Kleipijpen (Bas Konijnendijk, Archeologische Vereniging Golda)</i>	15
4. CONCLUSIES	16
GERAADPLEEGDE BRONNEN EN LITERATUUR	17

BIJLAGEN

BIJLAGE 1

BIJLAGE 2

BIJLAGE 3 BOORSTATEN

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

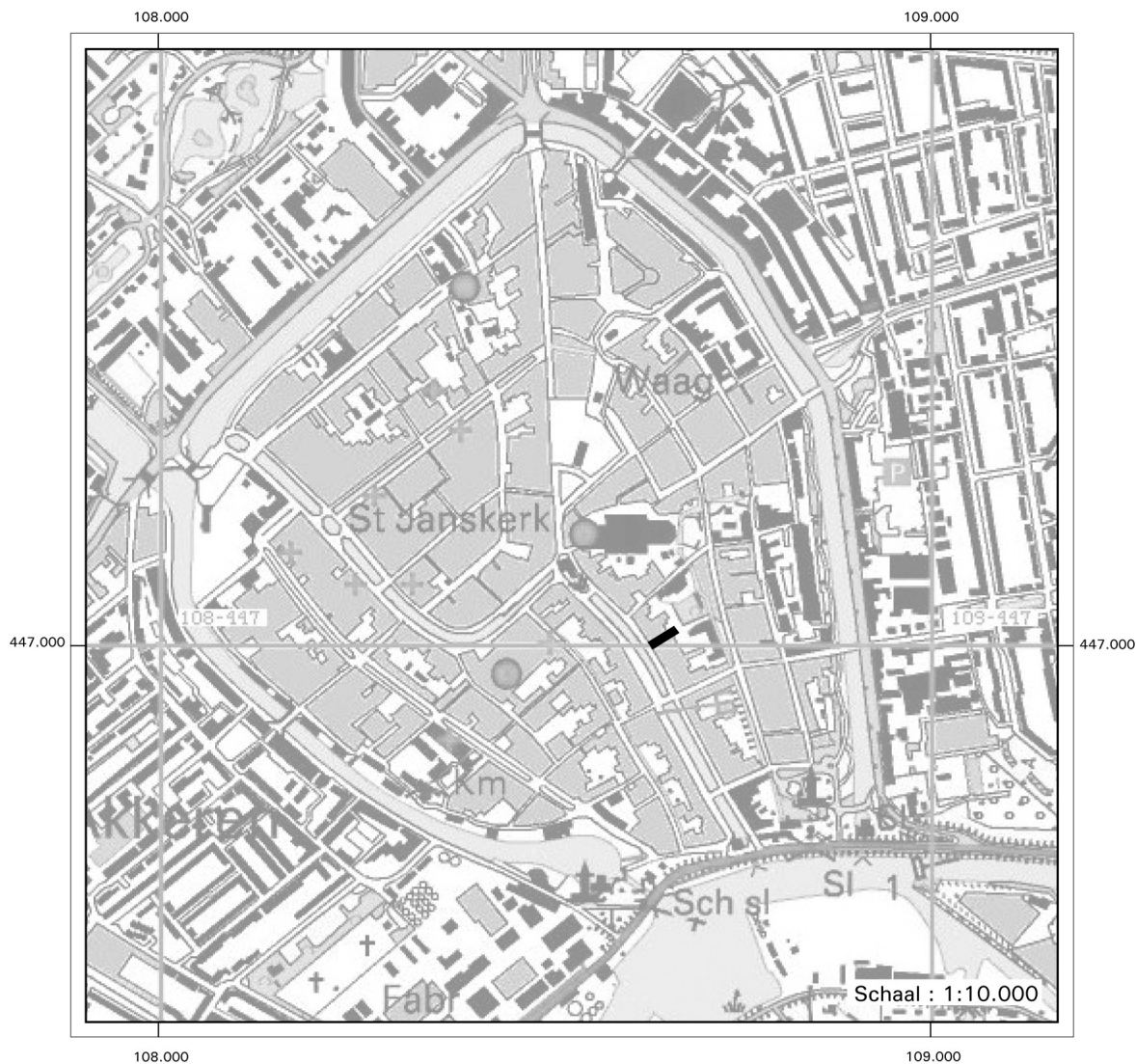
De verbouwing van Oosthaven 18 en 19 vormde de aanleiding van het onderzoek dat hier wordt gerapporteerd. De twee huizen zijn door de eigenaren samengevoegd en omgetoverd tot een 'paleisje' in het hart van de Goudse binnenstad. De verbouwing heeft een aantal jaar geduurd. Onder het pand Oosthaven 19 werd een zwembad aangelegd, waarvoor ArcheoMedia de opdracht tot het archeologisch onderzoek kreeg. Reeds aan het einde van 2004 tot april 2005 is het archeologisch onderzoek uitgevoerd. Zowel het gravend onderzoek als een deel van de uitwerking is uitgevoerd in samenwerking met de Archeologische Vereniging Golda. Eerder is ook door Golda samen met gemeentelijk archeoloog Maarten Groenendijk het graafwerk in de kelder van Oosthaven 18 begeleid. In dit rapport worden alleen de resultaten van de opgraving onder Oosthaven 19 gepresenteerd.

1.2 Beleidskader

Op basis van het Verdrag van Malta (Valletta) is besloten, dat archeologisch onderzoek een onderdeel vormt van bestemmingsplanvoorbereidingen en/of uit te voeren projecten waarbij ingrepen in de bodem plaatsvinden. Binnen de gemeente Gouda is de archeologie beleidsmatig vastgesteld door het opstellen en aannemen van de Archeologische Basiskaart (ABK). Deze is uiteindelijk opgenomen in de verordening inzake Monumenten en Archeologie. Op de Archeologische Basiskaart Gouda maakt het gebied langs de Hollandsche IJssel onderdeel uit van een locatie met een hoge archeologische verwachting (ABK locatie 1). De hoge archeologische verwachting betekent dat voorafgaand aan werkzaamheden in de bodem archeologisch onderzoek dient plaats te vinden. Graafactiviteiten verstoren immers potentieel aanwezige archeologische complexen.

Door archeologie tijdig in de planvorming te betrekken kunnen de archeologische waarden eventueel worden ingepast. Het uitgangspunt ten aanzien van de aanwezige archeologische waarden in de planvorming is volgens rijks- en gemeentelijk beleid, behoud *in situ*.¹ Pas na de uitvoering van archeologisch vooronderzoek is het mogelijk een integrale afweging te maken, waarbij de nieuw verkregen archeologische gegevens betrokken dienen te worden. Omdat archeologisch waardevolle overblijfselen door de aanleg van de riolering verstoord zouden worden en behoud *in situ* niet mogelijk was, is besloten een opgraving (behoud *ex situ* uit te voeren). Vanwege het feit dat slechts is gegraven tot de diepte van de uitgegraven kelder, is in feite een (in diepte) beperkte opgraving uitgevoerd. Het Programma van Eisen spreekt van een opgraving/ archeologische begeleiding.

¹ Zie: Begrippen en afkortingen.

Afbeelding 1: regionaal overzicht Gouda en de onderzoekslocatie.

1.3 Administratieve gegevens van de onderzoekslocatie

Provincie:	Zuid-Holland
Gemeente:	Gouda
Plaats:	Gouda
Toponiem:	Oosthaven 19
Oppervlakte plangebied:	circa 70 m ²
RD-coördinaten onderzoeksgebied: (Centrumcoördinaat)	X = 108.650, Y = 447.010
ROB-onderzoeksmeldingsnummer:	8342
Archis-waarnemings:	412528
Archis complextype + datering:	nederzetting stad LMEB-NTC
Oprachtgever:	Bouwbedrijf Nobel Italiëweg 27 2411 NR Bodegraven Tel: 0172 – 61 65 62
Bevoegde overheid:	Gemeente Gouda Burgemeester Jamesplein 1 2803 PG Gouda contactpersoon: drs. M.J. Groenendijk telefoon: 0182-588392/06-48135664 e-mail: maarten.groenendijk@gouda.nl
Beheer en plaats van vondsten en documentatie:	Gouwedepot Kleine Esch 970 2840 MK Moordrecht telefoon: 0182-588392/06-48135664 beheerder: drs. M.J. Groenendijk

2. VOORGAAND ONDERZOEK

2.1 Inleiding

De opdracht voor het huidige onderzoek werd kort voor de daadwerkelijke uitvoering van het veldwerk gegeven. Voor het onderzoek is derhalve voorafgaand aan het veldwerk geen bureauonderzoek uitgevoerd. Om de resultaten van het veldwerk in de juiste context te plaatsen wordt hieronder een korte beschrijving van bekende historische en archeologische gegevens van de omgeving van de onderzoekslocatie gegeven. Hiervoor is gebruik gemaakt van de gegevens van een aantal recente bureauonderzoeken van projecten in de Goudse binnenstad.²

2.2 Resultaten

Romeinse tijd en vroege Middeleeuwen

Gouda is gelegen in een veengebied, waar de Hollandsche IJssel als grootste rivier doorheen loopt. Tot aan de laatmiddeleeuwse ontginningsperiode van het veengebied, zal de bewoning zich beperkt hebben tot de oevers van de Hollandsche IJssel en wellicht langs een aantal veenriviertjes, zoals de Gouwe, die in de IJssel uitmonden. Tot voor kort waren slechts enkele losse vondsten uit de Romeinse tijd in Gouda gedaan, waarvan de herkomst vaak ook twijfelachtig was.³ In 2004 is echter aan de zuidelijke oever van de Hollandsche IJssel, recht tegenover de Goudse binnenstad, een vindplaats uit de Romeinse tijd aangetroffen,⁴ waar de summiere vondsten (enkele scherven aardewerk) wel in een intacte archeologische laag werden aangetroffen. De houtskoolhoudende laag en een in het veen ingeslagen paaltje werden gedateerd op circa 200 na Chr. De vindplaats bevindt zich aan de monding van een veenriviertje dat vanuit de Krimpenerwaard in de Hollandsche IJssel uitmondt. Mogelijk is dit riviertje in de Romeinse tijd afgedamd geweest, vergelijkbaar met de dammen die in Capelle aan den IJssel bij archeologisch onderzoek werden ontdekt. Ook westelijker in het Maasmondgebied zijn veelvuldige aanwijzingen voor dit soort dammen en waterstaatkundige werken in de Romeinse tijd.

Late Middeleeuwen

De onderzoekslocatie is gelegen zeer nabij de plek waar zich een adellijk hof heeft bevonden, dat als de kern van de latere stad Gouda heeft gediend. In 1990 werd door een aantal leden van de Archeologische Vereniging Gouda het vermoeden geuit dat de Molenwerf, een ronde door water omgeven structuur, wel eens het overblijfsel zou kunnen zijn van de motte of rond kasteel, die wel moest zijn aangelegd door de eerste stadsheren van Gouda, de familie Van der Goude. Voor die tijd waren er nog verschillende andere theorieën voor de ligging van de oudste kern van Gouda.⁵ In de afgelopen jaren is een aantal archeologische onderzoeken uitgevoerd in het gebied die de eerstgenoemde hypothese ondersteunen.⁶ Ook gericht historisch onderzoek naar zowel de vroegstedelijke topografie van Gouda, als naar de heren van Der Goude ondersteunen deze gedachte. Met de identificatie van de 'Hof' ten oosten van de Molenwerf (zie verder: geschiedenis), de St. Janskerk als kapel van de Heren Van der Goude en mogelijk een 'voorhof'-stede op het noordelijke deel van de huidige Oosthaven, is een aaneengesloten gebied in het centrum van Gouda aan te wijzen als prestedelijk hof (zie afbeelding 3).

² Van Dasselaar en Habermehl 2004, Van Dasselaar de Koning 2005.

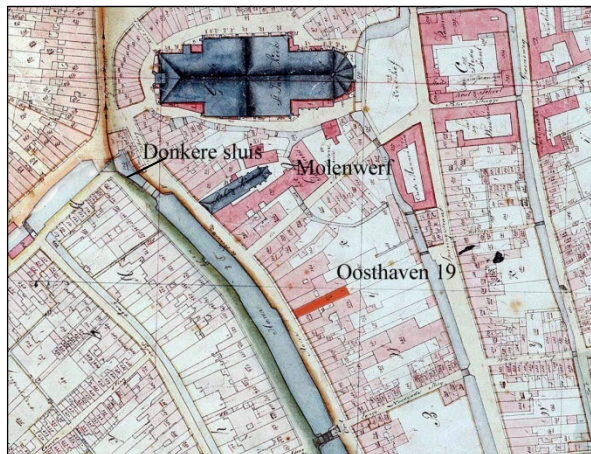
³ Kok 2004.

⁴ Van Dasselaar en de Koning 2005

⁵ Geselschap, 21.

⁶ Voor het meest recente overzicht zie Sprokholt 2001.

Nabij de onderzoekslocatie is in het verleden een aantal onderzoeken uitgevoerd door de Archeologische Vereniging Golda. De beperkte opgravingen in Oosthaven 10 de Regentenkamer van het Catharina Gasthuis en in Oosthaven 14,⁷ leverden naast enkele aardige vondsten ook bijzondere informatie op over de bouwgeschiedenis van het Catharina Gasthuis en de geschiedenis van riolering en waterhuishouding van het pand Oosthaven 14. In het naastgelegen pand Oosthaven 18 zijn ten behoeve van hetzelfde bouwplan Oosthaven 18 en 19 bij graafwerkzaamheden waarnemingen uitgevoerd door de gemeentelijk archeoloog in samenwerking met Golda.⁸ Daarbij zijn resten aangetroffen van een straatje en van een oude gemetselde riolering.

Afbeelding 2a: de kadastrale kaart van 1828, in rood het pand Oosthaven 19.

Afbeelding 2b: de Haven vanaf de Donkere Sluis naar het zuiden, december 2004. → = Oosthaven 19

2.3 Archeologische verwachting

Het plangebied ligt in de binnenstad van Gouda. Dit hele gebied is op de Archeologische Basiskaart (ABK) van Gouda gewaardeerd als "hoogwaardig" (ABK locatie 1). De locatie ligt niet ver ten zuiden van St. Janskerk aan de Haven (zie afbeelding 2a). Het gebied rondom de kerk, de Molenwerf en het vermoedelijk ten oosten daarvan gelegen prestedelijke hof van de heren Van der Goude, is op de ABK aangegeven als 'hoogwaardige locatie 5'. Gezien de nabijheid van het prestedelijk hof zijn er wellicht ook op deze locatie sporen van prestedelijke bebouwing of andere activiteiten bewaard gebleven. De ligging aan de monding van de rivier de Gouwe betekent dat zelfs sprake kan zijn van archeologische sporen en vondsten uit de Romeinse tijd. Aan de overzijde van de Goudse binnenstad is op de zuidelijke oever van de Hollandsche IJssel in 2004 een vindplaats van Romeinse ouderdom ontdekt.⁹

Vanaf de dertiende eeuw was de Haven de economische motor van de stad Gouda. Bij de Donkere Sluis (zie afbeelding 2a) werden goederen overgelaten op andere schepen en brachten de schippers tijd door met het wachten op goed tij om de sluisen te openen. De eerste echt stedelijke bebouwing mag dus aan de Haven worden verwacht. Derhalve mag worden aangenomen, dat onder de huidige bebouwing van de Oosthaven archeologische resten van bebouwing vanaf tenminste de dertiende eeuw aanwezig zijn. Deze vroegste bebouwing langs de Haven zal bestaan hebben uit houten gebouwen van geringe omvang. Sinds die tijd heeft er continu bebouwing langs de Haven gestaan. Zowel in de 14^e en 15^e eeuw, toen langs de Haven een groot aantal (rijke) bierbrouwers woonde, als in de 17^e/8^e eeuw wanneer er rijke kooplieden aan de Haven komen te wonen, zijn de beide zijden van de haven de rijkste delen van Gouda. De door Golda uitgevoerde onderzoeken maken duidelijk dat onder de huizen aan de Oost- en Westhaven, zowel van de activiteiten van de bierbrouwers, als van de huishoudens van de rijke kooplieden, zeer informatieve archeologische resten bewaard gebleven.

⁷ Projectnummers ADG 0201 en ADG 0001.

⁸ Projectnummer ADG 0409.

⁹ Van Dasselaar en de Koning 2004.

3. OPGRAVING EN ARCHEOLOGISCHE BEGELEIDING

3.1 Inleiding

Van december 2004 tot en met juni 2005 zijn twee delen van de kelder in het pand Oosthaven 19 te Gouda archeologisch opgegraven door ArcheoMedia BV, geassisteerd door de vrijwilligers van de Archeologische Vereniging Gouda. De reguliere graafwerkzaamheden zijn eerst begeleid, waarna een archeologisch vlak werd aangelegd op bodem van de kelder. Vanwege financiële redenen was het er niet van gekomen de rapportage eerder af te ronden.

In december 2004 en januari 2005 is het zwembad van ca. 6x4 meter opgegraven. Van april t/m juni 2005 werd de 'technische ruimte' achter het zwembad, van circa 5x5 meter opgegraven.

3.2 Doel van het onderzoek

Het doel van opgraven is het documenteren van gegevens van vindplaatsen om daarmee informatie te behouden die van belang is voor kennisvorming over het verleden. De voorwaarden waaraan het onderzoek dient te voldoen, zijn vastgelegd in het Programma van Eisen (PvE). Volgens het PvE dient bij het onderzoek tenminste aandacht te worden besteed aan de volgende onderzoeksvragen:

- De ontginningsgeschiedenis van de onderzoekslocatie vóór de uitbreiding van de stad Gouda, dat wil zeggen de chronologie, verkavelingsystemen en voorstedelijke bewoningsgeschiedenis.
- Geschiedenis van stadspatroom en veranderingen hierin en samenhang met de lokale infrastructuur.

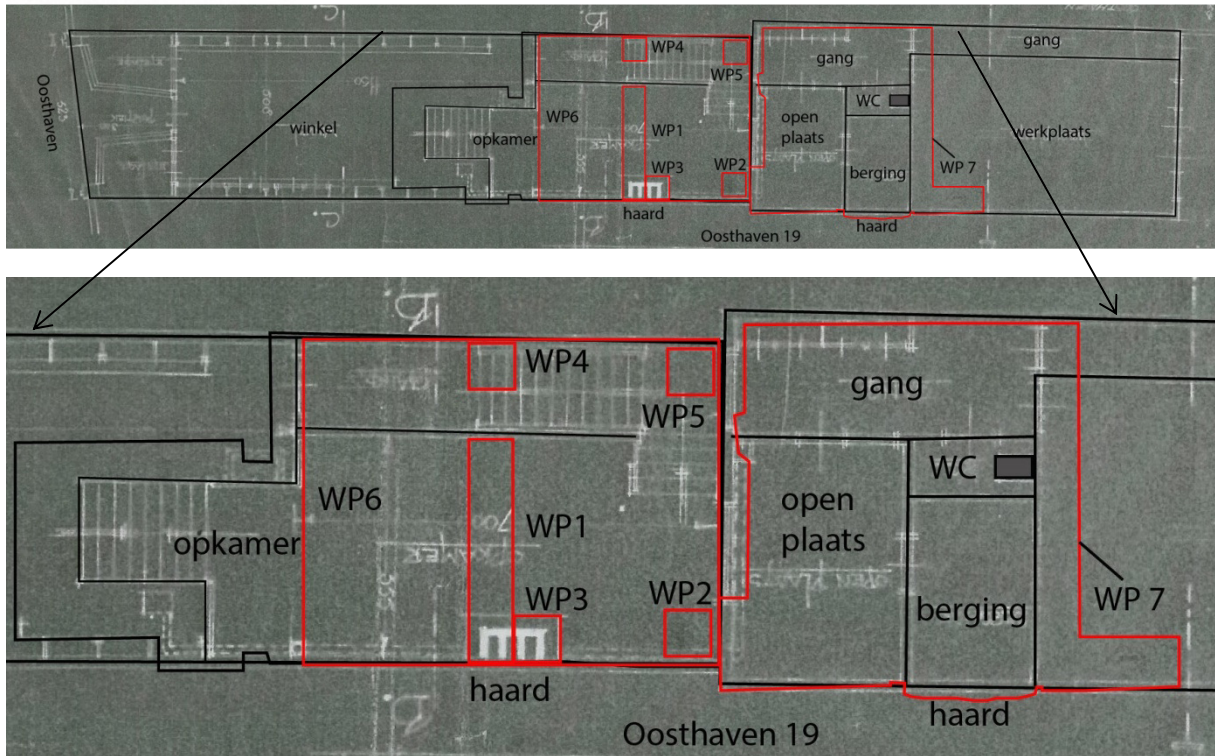
3.3 Onderzoeksmethoden

Voorafgaand aan het machinaal uitgraven van het zwembad was het met de hulp van de Archeologische Vereniging Gouda mogelijk handmatig een proefsleufje en een aantal proefputten langs de funderingen te graven. Als eerste werd een proefsleuf van noord naar zuid gegraven, ter bestudering van de bodemopbouw (werkput 1 (= WP1 in afbeelding 3)). Vervolgens werden 4 proefputten gegraven ter bestudering van de opbouw van het muurwerk (WP2 t/m 5). Werkput 6 is de machinale aanleg van het zwembad, werkput 7 het eveneens machinaal uitgegraven oppervlak van de 'technische ruimte', met daaraan vast een kabelsleuf langs de zuidgevel (zie afbeelding 3)

3.4 Resultaten

Ondanks de beperkte oppervlakte van de opgravingsputten is een grote hoeveelheid archeologische informatie over de geschiedenis van de locatie bekend geworden. De resultaten zijn onder te verdelen in een aantal hoofdcategorieën. Achtereenvolgens worden de bodemopbouw, de 'sporen en structuren' en de vondsten behandeld. Voor het beantwoorden van de in het PvE genoemde onderzoeksvragen is echter een overzicht over een veel groter gebied nodig (de gehele binnenstad) en wat betreft de vraag over de verkavelingsystemen zelfs daarbuiten. De resultaten van deze locatie kunnen daar wel een bijdrage aan leveren op het moment dat zo'n overzicht gemaakt wordt. Zo zijn de resultaten van het booronderzoek al wel opgenomen in het rapport van het booronderzoek van de binnenstad van Gouda.¹⁰

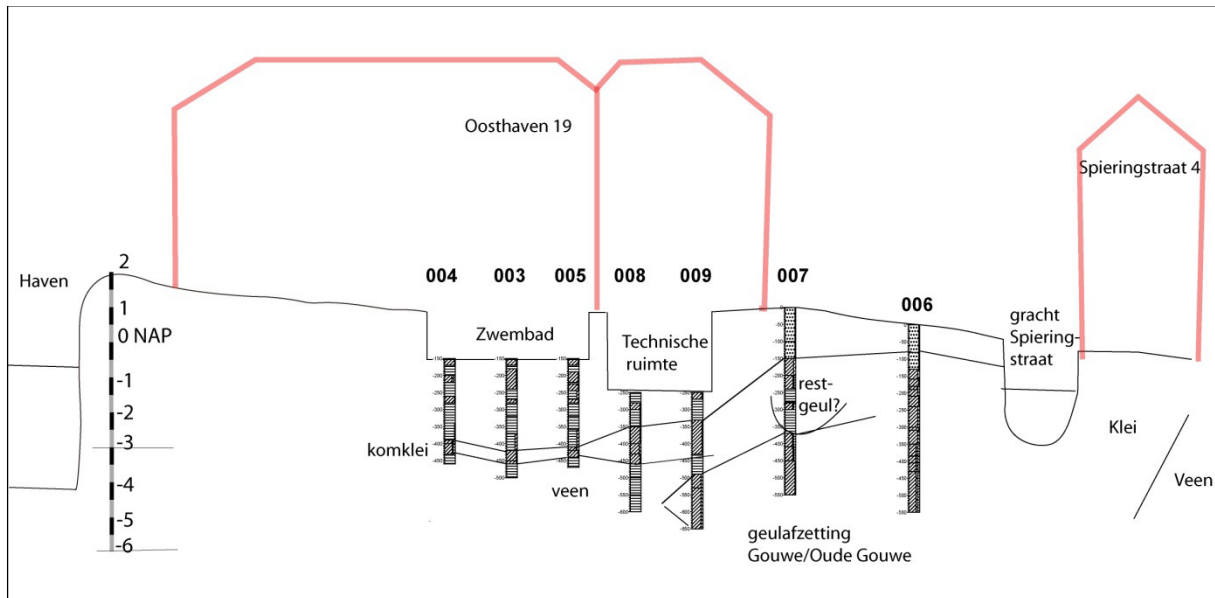
¹⁰ Van Dasselaar 2012.

Afbeelding 3: overzicht van de werkputten, ingetekend op een oude bouwtekening van Oosthaven 19.

3.5 Bodemopbouw

Met behulp van vijf boringen die vanuit de bodem van de werkputten zijn gezet en twee boringen in de tuin achter Oosthaven 19, is een schematisch profiel over de opgraving gemaakt. Het profiel past zeer goed in het beeld dat volgt uit de (later uitgevoerde) boringen in de binnenstad van Gouda.¹¹ In de meest oostelijke boring onder Oosthaven 19 (B009) is een dikke kleilaag

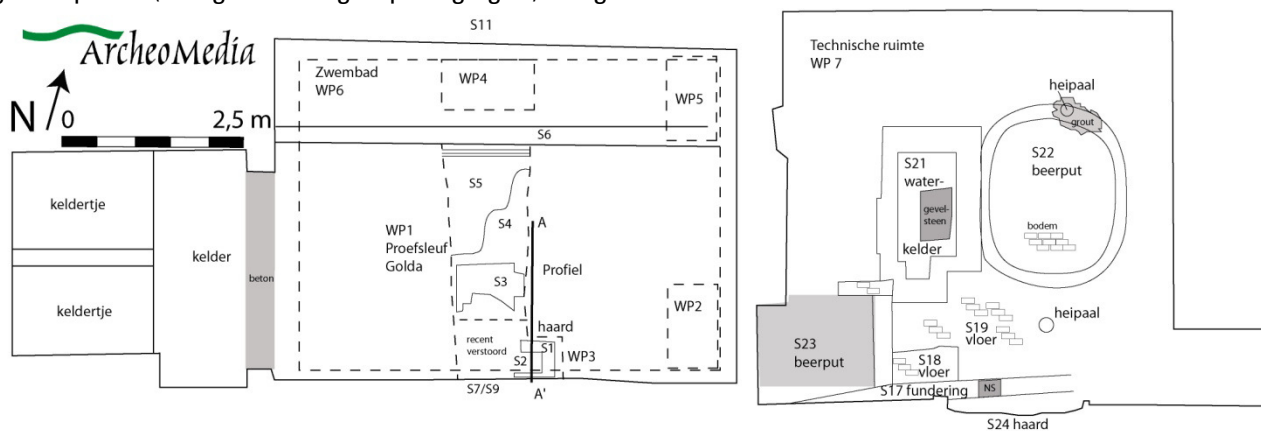
Afbeelding 4: profiel over Oosthaven 19.

¹¹ Van Dasselaar 2012. De boringen van Oosthaven 19 zijn meegenomen in de overzichtskaart van de loop van de Gouwe.

aangeboord, welke in verband gebracht kan worden met de kleilagen in de tuin (B006 en B007). Zoals in het profiel is aangegeven is deze laag geïnterpreteerd als een geulafzetting van de Gouwe/Oude Gouwe, die tussen de Oosthaven en de Spieringstraat door gelopen heeft. De venige (restgeul)afzetting in boring 007, vlak achter de bebouwing van Oosthaven 19, komt overeen met de venige kleilagen die op de Molenwerf zijn aangeboord en die als restgeul van de Gouwe zijn geïnterpreteerd.¹²

3.6 Sporen en structuren

De opgegraven sporen en structuren zijn beschreven in bijlage 2. De sporen zijn doorgenummerd van de proefsleuven van Golda naar de opgegraven sporen in WP6 en WP7. Afbeelding 4 en bijlage 1 tonen het overzicht van de sporen in vlak 1. De gebouwde sporen in 'het zwembad'-gedeelte (WP 1 t/m 6) bestaan uit het muurwerk van de zijgevels (S7 en S11, een tussenmuur (S6) en een haardplaats tegen de zuidzijde van het pand (S1/S2). Ook werd een klein fragment van een bakstenen vloerniveau (S3) opgegraven. Daarnaast zijn bij de aanleg van het vlak alleen grondsporen (venige en kleiige ophooglagen) aangetroffen.

Afbeelding 4: overzicht van de belangrijkste sporen (zie bijlage 1, een grotere versie).

In afbeelding 6 is het overzicht van de sporen in werkput 1 in profiel weergegeven. De zijmuur S7, welke is gefundeerd op liggende boomstammetjes, dateert op grond van het baksteenformaat in (het begin van) de 15^e eeuw (zie afbeelding 5a).

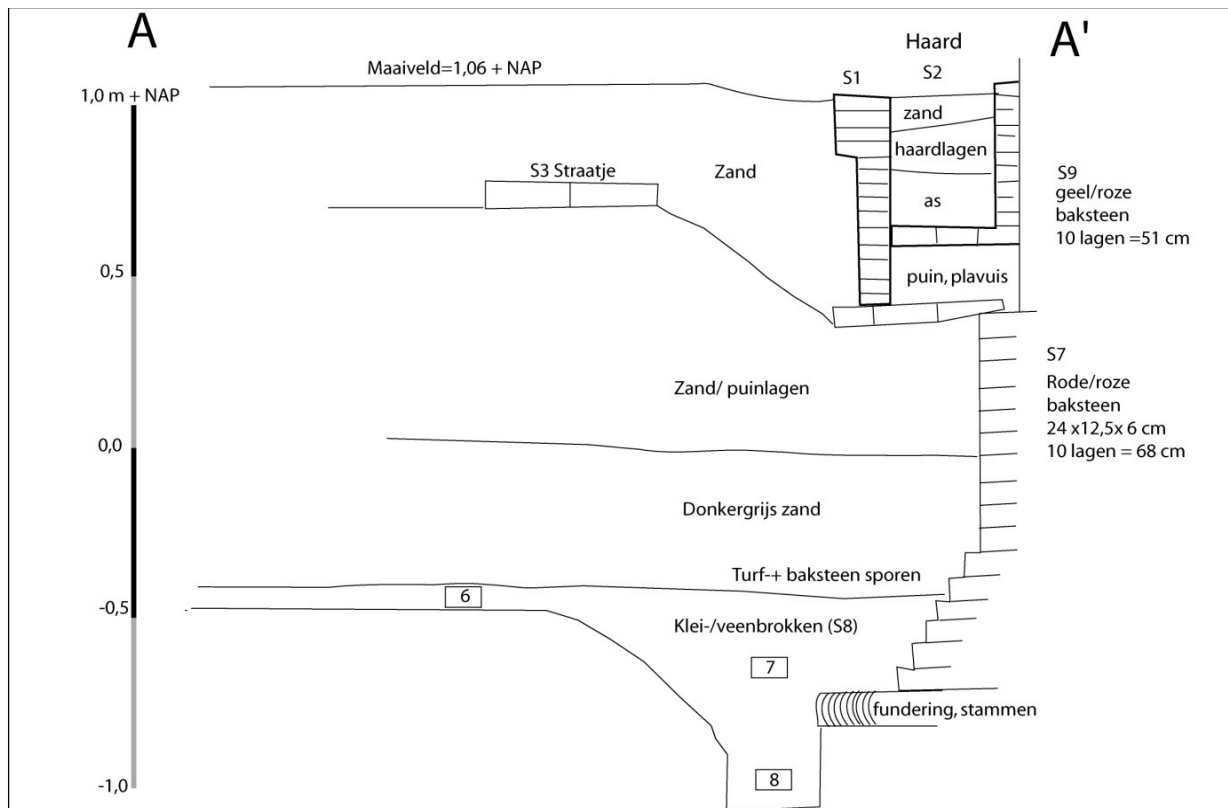
Afbeelding 5a: zijgevel S7.

Afbeelding 5b: doorneden door haardplaats S1/ S2.

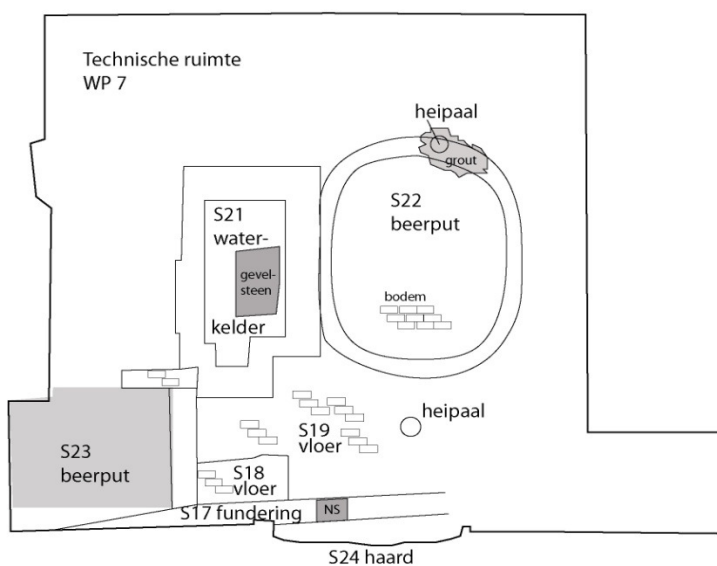
¹² Zie van Dasselaar 2012 afbeelding 18 en 19.

De vondsten 7 en 8 in de ingraafsleuf van de fundering S7, dateren van 1350-1400. De vondsten in de haardpartij S1/ S2 wijzen op een datering van de haard in de 18^e eeuw. Op de oude bouwtekening van Oosthaven 19 (afbeelding 3) is hij nog aanwezig. WP 3 en WP 5 zijn aangelegd in de hoeken van een dwarsfundering, vermoedelijk een oude achtergevel van het 15^e-eeuwse pand waarvan S7 en S11 de zuid- en de noordgevel vormden. In beide ondiep aangelegde proefputten is geen duidelijk overzicht van deze fundering verkregen.

Afbeelding 6: profiel A-A', oostprofiel van WP 1.

De gebouwde sporen in WP7 zijn van een geheel ander karakter. De twee meest in het oog springende structuren zijn een ellipsvormige bakstenen structuur (S22, beerput) met daar tegenaan gebouwd een rechthoekige kelder (S21, zie afbeelding 7 en de voorpagina van het rapport).

Afbeelding 7: overzicht van de sporen in WP7.

Spoor 22 is een ovale bakstenen structuur met als buitenmaten 2,6 x 2,0 m. (IJsselsteen, baksteenformaat 16x8x4 cm, enkele stenen taps gekapt i.v.m. de ronding van de put). Hoewel in S22 geen 'beer'-lagen zijn aangetroffen is de structuur vanwege zijn vorm wel als beerput te kenmerken. Op de bodem van de put, welke bestaat uit een IJsselstenen vloer, zijn wel enkele resten van 'beer'-vulling aangetroffen (o.a. kersenspitten, V023). De beerput is vermoedelijk gelegd voordat hij met zand en puin gevuld is. De WC op de bouwtekening van Oosthaven 19 (afbeelding 3) staat nog boven deze put getekend.

Afbeelding 8: overzicht van S22, de beerput.

Afbeelding 9: de bodem van de beerput S22 met door de wand van de put een heipaal.

Naast de beerput lag de waterkelder S21, een rechthoekige structuur met aansluitend een smal vierkant deel aan de zuidzijde (zie afbeelding 10a en 10b). Op deze uitbouw stond waarschijnlijk een koker waarmee het water de kelder in kon en er (met een emmer) ook weer uitgehaald kon worden. Er is geen (loden) leiding in de kelder gevonden. In de waterkelders werd schoon regenwater van de daken opgevangen. Ze waren waterdicht gemaakt om contact met het

grondwater te vermijden. Het baksteenformaat van de wanden is 18x9x4,5 cm (roze/gele steen). Oorspronkelijk heeft de kelder een gewelfde bovenzijde gehad. Zowel de bodem als de wanden van de kelder zijn bekleed met roodgeglazuurde plavuizen van 22x22x3cm. In de muren was ook een laag biscuit gebakken wandtegels aangebracht, vermoedelijk om de kelder extra waterdicht te maken. In vergelijking met de Amsterdamse waterkelders is dit een klein exemplaar. S21 meet 1,60x0,80 m en is ca 1,20 m hoog (binnenmaten), waarmee de inhoud van de kelder circa 1500 liter bedraagt tegen kelders van 1950 tot 12000 liter in Amsterdam.¹³

Afbeelding 10a: waterkelder S21, noordzijde.

Afbeelding 10b: waterkelder S21, zuidzijde.

Afbeelding 11: de gevelsteen uit de waterkelder.

¹³ Gawronsky en Veerkamp 2007, 68-69.

In waterkelder S21 lag tussen het puin van de vulling een zeer opvallende vondst, een gevelsteen met het jaartal 1637 (zie afbeelding 11). De steen heeft een voorstelling van een rund (koe/stier/kalf?) welke afgekapt of afgebroken is. Er zijn nog duidelijk resten van verf op de steen aanwezig; zwart in het vlak rondom de kop en rode verf in de rand daar omheen. De opliggende krullen en het jaartal zijn verguld geweest. In Amsterdam wijst de bekleding met plavuizen van deze afmeting (22x22 cm) op een vroege waterkelder, eind 17^e eeuw. De vondst van de gevelsteen (1637) in de put geeft geen beeld van de datering van de waterkelder zelf. Deze is er pas bij het dichtenvan de kelder in terecht gekomen. Op grond van de in de wanden gebruikte (dunne) biscuit gebakken tegels, is de datering van de waterkelder van Oosthaven 19 eerder in het (begin van de) 18^e eeuw te plaatsen.

Naast de duidelijk herkenbare kelders is er nog een structuur die als beerput geïnterpreteerd kan worden. S23 bevindt zich in de hoek van de oude achtergevel van het ca. 15^e-eeuwse pand en bevat vondsten die zonder meer als beerputvondsten te kenmerken zijn. De begrenzing van de put bestaat uit bakstenen muren en is in tegenstelling tot S22 niet rond/ ovaal, maar rechthoekig. Dit spoor kan dus beter als worden omschreven als een 'beerbak' of 'beerkeldertje'. In de doorsnede van de put waren afzonderlijke lagen (groene en zwarte (geoxideerde) 'beer', herkenbaar en op de bodem van de put een laag met (voornamelijk aardewerk-)vondsten. De vrijwilligers van Golda hebben de vulling van dit spoor tijdens de opgraving volledig gezeefd, wat vele mooie vondsten heeft opgeleverd (zie afbeelding 12b en de vondstbeschrijvingen).

Afbeelding 12a: lagen met groene en zwarte 'beer'.

12b. Het zeven van de vondsten uit de beerput.

De datering van de vulling van S23 is 17^e eeuw (van ca.1620/1640 tot 1680/1700). Mogelijk is na het buiten gebruik raken van deze beerbak de ovale beerput S22 gebouwd. In deze put zijn nauwelijks/ geen daterende vondsten gedaan (V23, geen aardewerk). De waterkelder S21 die tegen S22 aan gebouwd staat is vermoedelijk gelijktijdig gebouwd ((begin) 18^e eeuw).

3.7 Vondsten

Tabel 1 toont het totaaloverzicht van de aangetroffen vondstcategorieën, bijlage 3 en 4 de vondstenlijsten.

Materiaal categorie	Aantal
Aardewerk	
Bouwmateriaal	
Natuursteen	
Metaal	
Glas	
Bot	
Kleipijpen	

Tabel 1: totaal aan verzamelde vondsten per materiaalcategorie.

De vondsten dateren van de 14^e tot 19^e eeuw. Enkele van de oudste 'losse' vondsten worden apart beschreven. Daarnaast is door Jan van Dam en Bas Konijnendijk (beide van de Archeologische Vereniging Gouda) een stukje geschreven over het aardewerk respectievelijk de kleipijpen.

Een van de opvallendste vondsten is met de metaaldetector gevonden in de stortgrond van Werkput 7, het diepste niveau van de ontgraving van de technische ruimte. Een ruiterspoor wordt gedragen aan de achterzijde van de voet, boven de hiel. Riemen over de wreef en onder de voetzool houden het geheel op zijn plaats. Tijdens het paardrijden wordt het gebruikt om het paard 'aan te sporen'. Aan het ruiterspoor is nog een gesp bevestigd van de band die over de wreef liep. Naast de gesp hangt een zogenaamde hanger (Engels: 'harnas pendant'), waarop een wapen of andere versiering zal hebben gestaan, maar deze is zo afgesleten dat hij niet meer te herkennen is. Het ruiterspoor is van een verfijnd type en is vermoedelijk te dateren in de 15^e eeuw. Het lijkt het meest op het ruiterspoor uit Norwich, gedateerd in de 15^e eeuw.¹⁴

Afbeelding 13, V 61, ruiterspoor (Foto Andre Bomhof, Gouda).

Bij het verdiepen van WP 7 werd in een mestlaag de helft van een klein schaartje gevonden (lengte 10 cm). Qua type komt het schaartje overeen met de grotere schaar uit Amsterdam.¹⁵ Deze schaar wordt gedateerd in de eerste helft van 14^e eeuw.

Afbeelding 14: V 54, schaartje (Foto Andre Bomhof, Gouda).

¹⁴ Margeson 1993, nr.1795, p. 220.

¹⁵ Baart 1977, nr. 136, p.141.

Aardewerk (Jan van Dam, Archeologische Vereniging Gouda en Marcel van Dasselaar)

Het aardewerkspectrum dateert van circa 14^e eeuw tot 19^e eeuw. Het oudste aangetroffen materiaal bevat redelijk wat steengoed. Verder zijn uit de vroegste periode de gebruikelijke soorten rood- en grijsbakkend aardewerk aangetroffen. In een boring is ongeglazuurd roodbakkend aardewerk aangetroffen, dat mogelijk eind 13^e, begin 14^e eeuw dateert (op een diepte van 1,8 m onder de bodem van de uitgegraven kelder). Een aantal bijzondere vondsten wordt nader beschreven. De nadruk ligt daarbij op de (vrijwel complete) voorwerpen die in de vulling van de beerput S23 gedaan werden.

Een van de 14^e-eeuwse vondsten is een fragment van een zogenaamde "spitoplegger", of 'spitdrager'. Feitelijk dienden ze voor het dragen van de metalen stang van het spit, dat gebruikt werd om een stuk vlees boven het vuur te kunnen draaien. De ronde uitsparingen dienden om de stang goed rond te kunnen draaien en om het vlees op de juiste afstand van het vuur te houden. Behalve de vele voorbeelden uit Nederlandse bodem zijn er ook wat afbeeldingen bekend van spitopleggers op prenten uit de late Middeleeuwen. Een mooi voorbeeld is te vinden in het boek 'The Luttrell Psalter' uit circa 1340, dat zich in The British Library bevindt.

Afbeelding 15: het fragment van de spitoplegger.

De spitopleggers die bekend zijn, kennen vele gedaanten; van erg simpel uitgevoerde exemplaren tot complexere vormen met vele uitsparingen en drukversierde elementen. Een vaak terugkomend versieringselement is het zonnerad, dat ook op het Goudse fragment is aangebracht. Het zonnerad diende, zo denkt men, niet alleen als versieringselement maar ook als een soort afweersymbool. Afweertekens werden in de middeleeuwen gebruikt als bescherming tegen het kwade en het zonnerad werd een symbool dat geassocieerd werd met hitte, wat in dit geval zou kunnen beschermen tegen vuur of brand. Het is daarom niet vreemd dat dit teken regelmatig aangetroffen wordt op een voorwerp dat zo dicht bij het vuur stond als de spitoplegger. De eerste spitopleggers in deze vorm dateren uit het einde van de 13^e eeuw, toen baksteenfabricage een algemeen massaproduct werd. In de 15^e eeuw verdwijnen langzamerhand de bakstenen spitopleggers als ze worden vervangen door metalen exemplaren. De spitoplegger van de Oosthaven dateert waarschijnlijk uit de tweede helft van de 14^e eeuw.

Hieronder volgt een beschrijving van de aardewerkvondsten die afkomstig zijn uit de beerkelder S23. De vondsten worden beschreven per aardewerkcategorie.¹⁶

¹⁶ Foto's en beschrijving: Jan van Dam

Faïence

Bordje

Datering: 1650-1680

Afmetingen: Diameter 19 cm.

Voet: Standvlak

Herkomst: Holland

Bijzonderheden: Voorstelling van een pastorale scène binnen een dubbele cirkel. Dergelijke bordjes met een gemiddelde diameter van 20 cm. Zijn over het algemeen slechts binnen het middenvlak voorzien van een, vaak raak geschilderde, voorstelling. Meest voorkomend zijn bijbelse voorstellingen en landschappen.

Afbeelding 16: faïence bordje.

Bord

Datering: 1650-1675

Afmetingen: Diameter 23 cm. Hoogte 5 cm.

Voet: Standing

Herkomst: Holland

Bijzonderheden: In het middenvlak een voorstelling van een vogel op rots in een landschap met bloemen in blauw. De spiegel is verdeeld in vlakken in Wan-Li stijl. Oplopende rand. Achterzijde met vlakverdeling.

Afbeelding 17a en 17b: voor- en achterzijde faïence bord.

Kom

Datering: 1620-1640

Afmetingen: Hoogte 9 cm. Diameter ca. 24 cm.

Voet: Standing

Herkomst: Holland

Bijzonderheden: Voorstelling van landschap met vogel op rots. De spiegel verdeeld in vlakken met Wan-Li motieven. Achterzijde ongeglazuurd, proenaftukken aan voorzijde.

Afbeelding 18: faience kom.

Majolica

Schotel

Datering: 1620-1640

Afmetingen: Diameter 27,5 cm. Hoogte 4,5 cm.

Voet: Standing (doorboord)

Herkomst: Holland

Bijzonderheden: Schotel met iets overkragende rand. In het middenvlak een westerse versiering van een huis in een landschap. Op de spiegel een verdeling in vlakken in Wan-Li stijl. Groengekleurd loodglazuur aan achterzijde, voorzijde proenaftukken.

Afbeelding 19: majolica schotel.

Steengoed

Kan

Datering: 1650-1700

Afmetingen: Diameter 6 cm. Hoogte 19.5 cm.

Voet: Standvlak

Herkomst: Duitsland (Westerwald)

Bijzonderheden: Kan met ruitvormige decoraties op de buik, ingevuld met schelpvormige versiering.

Hals versierd met een gezichtsmasker. Schenksneb. Lintvormig oor, aan onderzijde omgeslagen.

Kobaltblauwe accentuering.

Afbeelding 20a en 20b: steengoed kruik, met detail.

Witbakkend aardewerk

Kop

Datering: 1650-1700

Afmetingen: Diameter 13 cm. Hoogte: 8 cm

Voet: Standing

Herkomst: Holland

Bijzonderheden: Binnenzijde geelgekleurd loodglazuur, buitenzijde groen.

Twee toegeknepen oren. Uitlopende rand

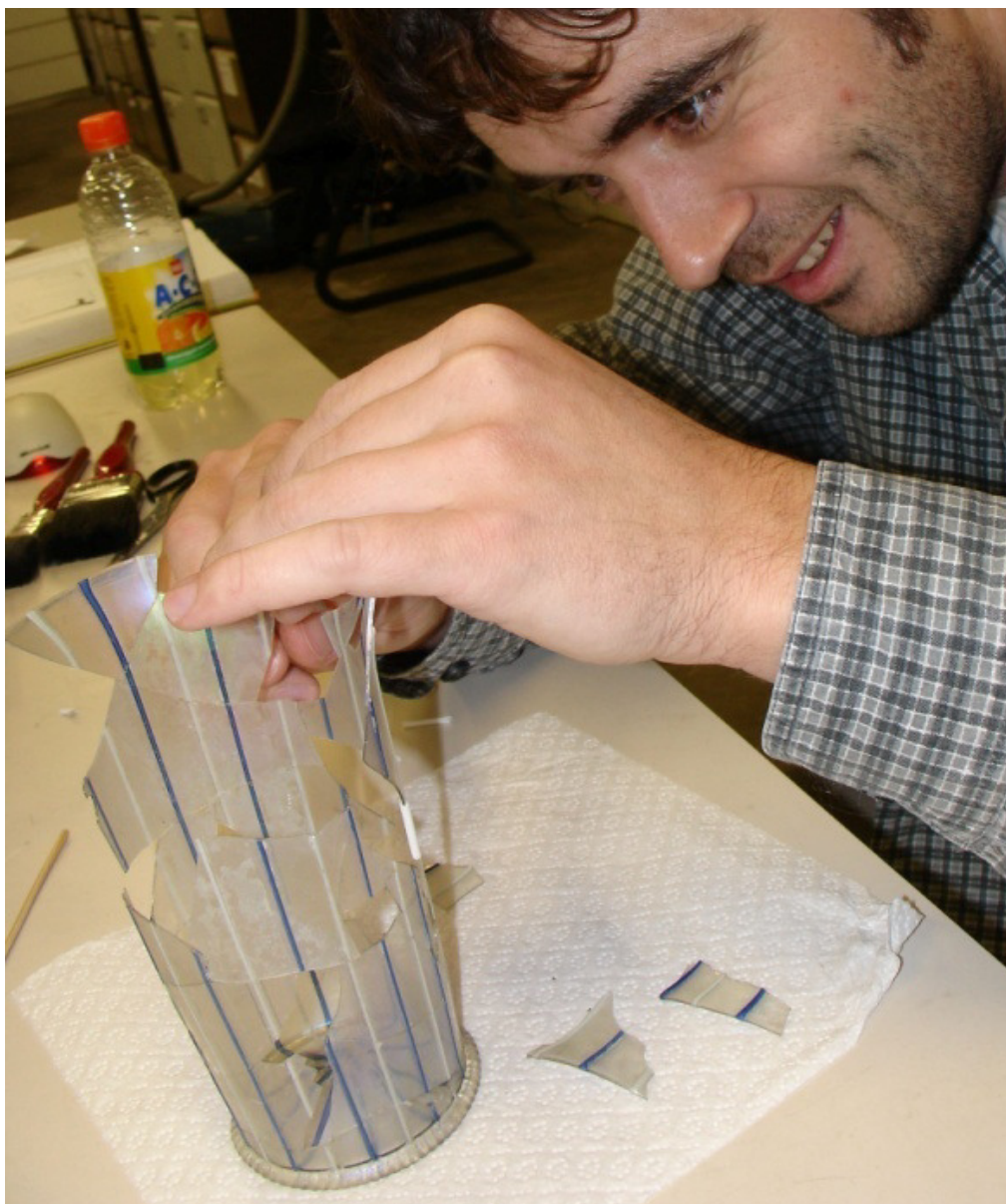

Afbeelding 21: witbakkende kop.

Glas (Marcel van Dasselaar)

Aansluitend aan de aardewerkvondsten uit de beerput wordt ook het glas uit deze beerput beschreven. Meest opvallend is de vondst van een vrijwel complete beker uit de tweede helft van de 17^e eeuw. De beker heeft een hoogte van 17 cm en een diameter van circa 10 cm. Draden (staafjes) van wit en blauw lopen afwisselend verticaal over de beker.

Uit de opgraving Nieuwehaven te Gouda is de bodem van een vergelijkbare beker met afwisselend witte en blauwe draden bekend.¹⁷ Er is in de archeologische literatuur gezocht naar een zelfde glas met witte en blauwe glasdraden. Een vergelijkbaar compleet exemplaar is niet gevonden, wel een beker van vergelijkbare afmeting met alleen witte draden. Het Goudse glas is qua vorm zeer vergelijkbaar met deze beker uit Haarlem.¹⁸ Dat glas wordt omschreven als een 'bierbeker' of bierglas. Behalve deze beker is nog een klein aantal glasfragmenten aangetroffen tussen de vondsten van de beerkelder.

Afbeelding 22: Etienne Noels plakt het glas.

¹⁷ Kok 1997, 29-30.

¹⁸ Boymans van Beuningen 1989, 193.

Overige vondsten in beerkelder S23

Naast de aardewerk- en glasvondsten is ook een (relatief kleine) hoeveelheid organische materialen uit de beerput. Klein botmateriaal en delen van leren (kinder-)schoentjes zijn goed bewaard gebleven. Twee opvallende houten vondsten zijn de elf kraaltjes en een houten (plee(?)-)borstel (zie afbeelding 23 en 24).

Afbeelding 23: kraaltjes uit de beerput S23 (Foto Andre Bomhof, Gouda).

Afbeelding 24 beide zijden van de borstel uit de beerput S23 (Foto Andre Bomhof, Gouda).

Kleipijpen (Bas Konijnendijk, Archeologische Vereniging Gouda)

Tussen het materiaal dat is opgegraven aan de Oosthaven 19 is een aantal fragmenten aangetroffen van kleipijpen. Het betreft 60 steelfragmenten en 13 fragmenten van een hele of gedeeltelijk hele pijpenkop. Het merendeel van dit materiaal is te dateren als 17^e-eeuws, slechts een enkel fragment is van een later datum.

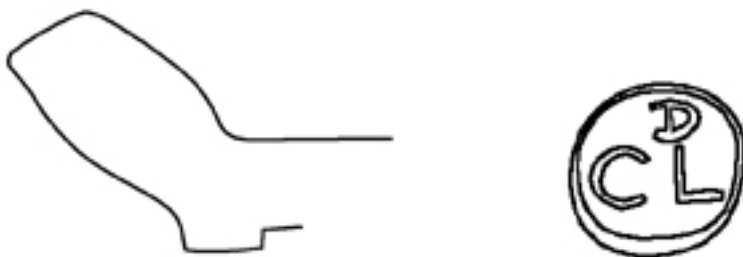
17^e-eeuws materiaal

Hoewel niet alle steelfragmenten even makkelijk zijn te dateren lijkt het er op dat van de in totaal 73 kleiijpfragmenten slechts 4 fragmenten van een later datum zijn, ongeveer 5%. De overige fragmenten zijn op basis van de deductieve methode¹⁹ in combinatie met hielmerken²⁰ te dateren als materiaal dat gevormd is tussen 1660 en 1675.

De steelfragmenten zijn op basis van deze methoden niet specifiek te dateren, wel is er in een flink aantal gevallen sprake van mogelijkheid tot restauratie, wat het samen met de deductieve methode aannemelijk maakt dat vrijwel alle vondsten uit het complex behoren tot dezelfde, voornoemde periode.

Aard van het materiaal

Het grootste gedeelte van de fragmenten zijn afkomstig van de goed afgewerkte, luxere soort kleiijp. De klei en de kleibeheersing zijn van een hogere kwaliteit dan die van de goedkopere soort pijpen. Met name de afwerking is beter en zorgvuldiger uitgevoerd. Zo zijn de pijpen nauwgezet geglaasd geweest om ze een glimmend uiterlijk te geven en de vormnaden zijn netjes weggewerkt. Op een aantal steelfragmenten bevindt zich een zwaartepuntdecoratie in de vorm van een instempeling (Franse leliemotief in een ruitvorm, een enkele keer is een bandstempel met raderingen gebruikt), de koppen zijn bovenaan rondom geradeerd en op de hiel voorzien van een hielmerk.

Hielmerken

Van de geplaatste hielmerken zijn niet alle merken in de literatuur terug te vinden en zodanig te koppelen aan een maker en een bijbehorende datum. Dit komt mede door de problematiek van het archiefonderzoek naar merken van voor 1660, de oprichting van het Goudse pijpenmakersgilde waarbij merkeigendom werd geregistreerd.

Gevonden zijn:

CDL, 2x	<u>C</u> ornelis <u>C</u> ornelis <u>de</u> <u>L</u> ange	1655/1660 - 1689
HDK		1655/1660 - 1665/1670
Kraai		1660/1665 - 1670/1675
AA gekroond ²¹	Anthonie Allijn	1632/1637 - 1645/1650
II met stippen		1660/1665 - 1670/1675 ²²
Onbekend huismerk	(2 verschillende)	

¹⁹ Duco 1987, 138.

²⁰ Merkinformatie afkomstig uit Duco 2003, Meulen 2003.

²¹ De uiterlijke vorm van dit merk wijkt echter af van de bekende versies.

²² Merkinformatie afkomstig uit Duco 2003. V40 (bovenin beerput S23, in zelfde laag ook 1x CDL).

4. CONCLUSIES

Jaren na de uitvoering van de opgraving en archeologische begeleiding is de rapportage van het onderzoek in de kelder van Oosthaven 19 afgerond. Het rapport heeft lang op zich laten wachten, maar nu het einde van het opgravingsbedrijf ArcheoMedia in zicht is, worden de resultaten van de uitwerking van de vondsten alsnog gerapporteerd. Het merendeel van de vondsten is beschreven door de vrijwilligers van de Archeologische Vereniging Gouda.

Ondanks het zeer kleine oppervlak van de opgraving is er bij het uitgraven van het zwembad en de technische ruimte onder Oosthaven 19 een schat aan archeologische sporen en vondsten aangetroffen. De oudste vondsten dateren uit de 14^e eeuw en uit boringen blijkt dat er onder het zwembad en de 'technische ruimte' nog een dik pakket met oudere stedelijke ophooglagen (vanaf circa de 13^e eeuw) ligt.

De vondst van een 17^e-eeuwse beerkelder, een (begin) 18^e-eeuwse waterkelder, en vermoedelijk een eveneens 18^e-eeuwse beerput zijn bijzondere archeologische vondsten voor de stad Gouda, waar tot voor de opgraving in 2004 nog maar weinig beerputten gevonden waren.²³ Nadien zijn ook bij de grote opgraving op het Bolwerk en bijvoorbeeld bij Oosthaven 8 en Oosthaven 14 beerkelders gevonden. Beerkelders en (ovale) beerputten komen dus wel degelijk voor in Gouda. De bakstenen ronde beerputten met een koepelvormige afsluiting, die we uit andere steden kennen, zijn in Gouda nog niet aangetroffen. Beerput S23 is extra bijzonder omdat dit een van de weinige beerputten (een beerkelder) is, met een (rijke) intacte 17^e-eeuwse vulling. Mogelijk is deze beerput vervangen door de ovale put S21 en is de oude put S23 daarna niet geleegd.

In tegenstelling tot de beerkelders van Oosthaven 8 en Oosthaven 14 heeft de latere ovale beerput S22 niet in verbinding gestaan met de gracht. Doordat de beerkelders van Oosthaven 8 en 14 door middel van gemetselde riolen in verbinding stonden met de gracht achter het huis en met de Haven voor het huis konden deze 'automatisch' schoongespoeld worden. Door het systeem van het 'schuren van de grachten' kon in Gouda het grachtenwater verversd worden.²⁴ In het geval van de (Oost-)Haven lijken dus ook een aantal beerkelders rechtstreeks op dit 'schuur'-systeem te zijn aangesloten.

²³ Van Oosten 2007, 24.

²⁴ Arends 2007.

5. GERAADPLEEGDE BRONNEN EN LITERATUUR

- Archeologische Basiskaart Gouda, 2003, gemeente Gouda*
Archeologische Monumentenkaart (AMK), 2005 geraadpleegd (ARCHIS/ARCHEologisch Informatie Systeem, Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek/ROB, Amersfoort).
Archeologische waarnemingen en vondstmeldingen, 2005 geraadpleegd (ARCHIS, ROB, Amersfoort).
Arends, G.J., 2007, *Schutten, schuren en overbruggen cultuurhistorische analyse naar de oude scheepvaartroute door Gouda en het Goudse waterverversingsstelsel*, Rapport TU Delft, Delft.
Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), 2000: 2^e generatie (ARCHIS, ROB, Amersfoort).
Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), 2005: versie 2.2, College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), Zoetermeer.
Bazelmans e.a., 2002, *Voorspel, Holland in het eerste millennium*. In: De Nijs, Thimo en Beukers, Eelco (red), *Geschiedenis van Holland*, 22-68, Hilversum.
Berendsen, Henk J.A., en Esther Stouthamer, 2001, *Palaeogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*, Assen.
Dasselaar, M. van, 1997, *De ontginning van Bloemendaal*, in C. Akkerman en B. van den Berg, *Het geheim van Bloemendaal*, Gouda, 19-44.
Dasselaar, M. van en D. Habermehl, 2004, *Verkennd archeologisch onderzoek riolering Vlamingsstraat te Gouda*, ArcheoMedia rapport A04-475-Z, Nieuwerkerk aan den IJssel.
Dasselaar, M. van en M.W.A. de Koning, 2004, *Verkennd archeologisch onderzoek Gouderaksedijk te Gouda*, ArcheoMedia Rapport A04-348-R.
Dasselaar, M. van, 2012, *Archeologisch onderzoek met macro-core boringen in de binnenstad van Gouda*, ArcheoMedia Rapport A12-041-I, Capelle aan den IJssel.
Deventer, J. van, ca.1562: Aftekening van de minuut van Gouda, in: C. Koeman en J.C. Visser 1992: *De stadsplattegronden van Jacob van Deventer*, Map 1, Nederland, Zuid-Holland, ktr 7a (facsimile), Robas BV, Landsmeer;
Kok, R.S., 2001, *Archeologische inventarisatie ten behoeve van het opstellen van de Archeologische Basiskaart Gouda*, onuitgegeven publicatie gemeente Gouda
Kok, R.S., 2004, *Achter de Limes: Romeinse vondsten uit Gouda en omgeving*, In: *Tidinge van Die Goude*, Jaargang 22, nr. 2, april 2004, Gouda, 48-63.
Krogt, P.C.J. van der, 1992: *De stadsplattegronden van Jacob van Deventer* (map 1, Nederland, Zuid-Holland), Alphen aan den Rijn.
Oosten, Roos van, *De stad, het vuil en de beerput Een archeologisch-historische studie naar de opkomst, verbreiding en neergang van de beerput in stedelijke context (13de tot 18de eeuw)*, proefschrift Rijksuniversiteit Groningen, Groningen.

Aardewerk

- Bartels, M., 1999, *Steden in Scherven, Zwolle, SPA/Amersfoort, ROB*
Duco, D.H., 1987, *De Nederlandse kleipijp, handboek voor dateren en determineren*. Leiden, Stichting pijpenkabinet.
Duco, D.H., 1982, *Merken van Goudse pijpenmakers*. Lochem, De tijdstroom B.V.
Verhoeven A.A.A., 1998, *Middeleeuws gebruiksaardewerk in Nederland (8ste-13de eeuw)*. Amsterdam, Amsterdam University Press.

Kleipijpen

- Duco, D.H., 1987, *De Nederlandse Kleipijp, Handboek voor dateren en determineren*, Leiden.
Duco, D.H., 2003, *Merken en Merkenrecht van de pijpenmakers in Gouda*, Amsterdam.
Meulen, J. v.d., 2003, *Goudse pijpenmakers en hun merken*, Leiden.

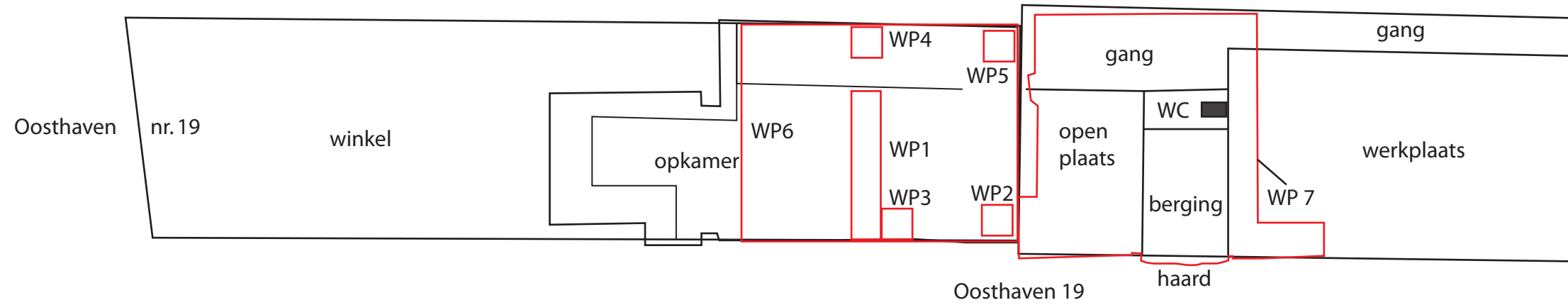
BEGRIPPEN EN AFKORTINGEN

AMK	Archeologische MonumentenKaart. Een kaart waarop vastgestelde archeologische monumenten zijn vermeld.
Archeologische indicator/indicatie	Indicatief archeologisch materiaal, zoals houtskool, verbrande leem, aardewerk en bot, dat bij (boor)onderzoek een aanwijzing kan zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van een archeologische vindplaats (definitie KNA).
ARCHIS	Archeologisch InformatieSysteem. Een archeologische database van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) waarin alle onderzoeks- en vondstmeldingen in Nederland geregistreerd staan.
Bevoegd gezag	De overheid, die het selectiebesluit neemt, het Programma van Eisen laat opstellen en goedkeuring verleent aan een eventueel ontwerp (definitie KNA).
CHS	Cultuurhistorisch HoofdStructuur. Een verzameling van overzichtskaarten van archeologische, geologische, historische en landschappelijke waarden voor verscheidene regio's in Nederland.
Complex	Een uit meerdere met elkaar in ruimte, tijd en functioneel opzicht samenhangende structuren en/of individuele sporen (definitie KNA).
Cultuurlaag	Een licht tot sterk humeuze oude bewoningslaag of afvalaag, ontstaan door menselijke activiteit, met archeologische indicatoren.
CvAK	College voor de Archeologische Kwaliteit.
DGPS	Differential Global Positioning System. Meetapparatuur die via satellieten de exacte coördinaten van een locatie inmeet.
<i>Ex situ</i>	buiten de context van de vindplaats.
(Grond)spoor	een ruimtelijk duidelijk begrensbare verschijnsel ontstaan door menselijke activiteit (bijvoorbeeld een paalkuil, lijksilhouet of muur) of natuurlijke oorsprong (bijvoorbeeld een boomval). Binnen een spoor kunnen verschillende, duidelijk te onderscheiden eenheden voorkomen (definitie KNA).
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden. Een op geologische structuren gebaseerde kaart van archeologische waarden.
<i>In situ</i>	ter plekke of binnen de context van de vindplaats.
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.
m -mv	meter onder het maaiveld.
m -NAP	meter onder Normaal Amsterdams Peil
PvE	Programma van Eisen, goedgekeurd door bevoegd gezag en de basis van archeologisch onderzoek. Het geeft de probleemstelling en de doelen van de te verrichten werkzaamheden van de vindplaats aan en formuleert de daaruit af te leiden eisen aan het uit te voeren werk.

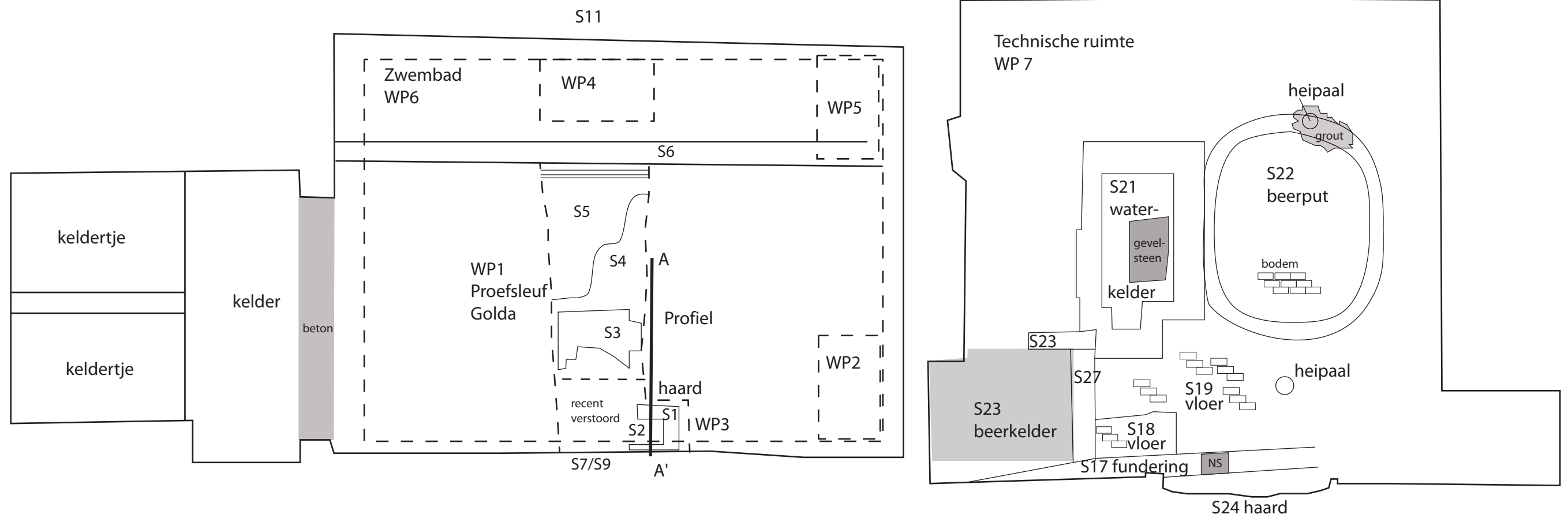
BIJLAGE 1

Overzicht vlaktekeningen

Overzicht

Detailtekening

Legenda

- - - - - onderzoekslocatie
- sporen
- S22 Spoornummer

Oosthaven 19		Zwembad	
Gouda		Werkput 1-7, vlak 1	
Opdrachtnr.	A04-612-O	Datum	April 2017
Schaal	1:200	Formaat	A4
Getekend	MD	Bijlage	1

BIJLAGE 2

Sporenlijst

Sporenlijst

Projectnaam: Oosthaven 19
Lokatie: Oosthaven 19, Gouda
Projectnr: A04-612-q
Soort onderzoek: Opgraving

Spoor	Datum	Put	Vlak	Beschrijving
1	27-12-2004	1	1	haardplaatsje, gedeeltelijk afgebroken
2	27-12-2004	1	1	vulling haardplaatsje
3	27-12-2004	1	1	straatje
4	27-12-2004	1	1	grijs zand
5	27-12-2004	1	1	puin (ingraving)
6	27-12-2004	1	1	muur, gele baksteen
7	29-12-2004	1	1	muur (zuidgevel)
8	29-12-2004	1	2	pakket van veen + kleibrokken
9	4-1-2004	2	1	Zijmuur (zuidmuur pand), fase boven spoor 7
10	5-1-2005	3	2	bak onder S2
11	26-2-2005	4	1	noordmuur
12	26-2-2005	5	1	dwarsmuurtje (=spoor 6)
13	2-3-2005	6	1	puinspoor + houten liggers (= spoor 6)
14	2-3-2005	6	1	Vloertje (= spoor 3)
15	3-3-2005	6	1	muurtje
16	3-3-2005	6	1	westmuur
17	1-4-2005	7	1	zuidmuur
18	1-4-2005	7	1	muur
19	1-4-2005	7	1	vloertje (bovenste)
20	1-4-2005	7	1	vloertje (onderste)
21	1-4-2005	7	1	kelder
22	1-4-2005	7	1	ronde/ovale put/bak
23	4-4-2005	7	2	beerkelder
24	4-4-2005	7	1	haardplaats
25	6-4-2005	7	2	muurrestant, noordwest hoek WP7 (Henk van Uunen)
26	6-4-2005	7	2	vloerrestant, noordwest hoek WP 7 (Henk van Uunen)
27	9-4-2005	7	2	muurtje loodrecht op spoor 23
28	9-4-2005	7	2	grondlaag (ophooglaag) tussen s21 en s27
29	11-4-2005	7	2	funderingspuin
30	12-4-2005	7	2	klei + veenbrokken (ophooglaag)
31	12-4-2005	7	2	mestpakket
32	12-4-2005	7	2	bruine venige ophooglaag
33	12-4-2005	7	2	muur + dikke funderingsboom

BIJLAGE 3

Vondstenlijst

Vondstenlijst

Projectnaam: Oosthaven 19
Lokatie: Oosthaven 19, Gouda
Projectnr: A04-612-q
Soort onderzoek: Proefsleuf

Vnr	Datum	Put	Vlak	Spoor	Inhoud	Opmerkingen
1	27-12-2004	1	0		tegels	oppervlakte bij aanvang
2	27-12-2004	1	1		mix	in zandige puinlaag
3	27-12-2004	1	1	5	natuursteen+baksteen	Basement+fragmenten pleisterwerk
4	27-12-2004	1	1	3	baksteen	uit straatje
5	27-12-2004	1	2	5	mix	verzameld bij verdiepen naar vlak 2
6	28-12-2004	1	2	8	mix	in klei/veen laag
7	29-12-2004	1	3	8	mix	verdiepen langs fundering
8	29-12-2004	1	4	8	mix	uit pompputje
9	29-12-2004	1	1	2	metaal	uit vulling 1 (laag 1)
10	29-12-2004	1	1	2	benen kam	uit vulling 2 (laag 2)
11	29-12-2004	1	1	2	mes	uit vulling 3 (laag 3)
12	29-12-2004	1	1	2	plavuizen	uit vulling 4 (laag 4)
13	29-12-2004	1			AW uit boring	180-top
14	5-1-2005	3	1		mix	vrijleggen s7/s9
15	26-2-2005	4	1			aanleg
16	26-2-2005	4	2			
17	26-2-2005	5	1			
18	2-3-2005	6	1		Deel schouw	puinlaag
19	3-3-2005	6	1	14	Bakstenen	vloertje spoor 14
20	3-3-2005	6	1		tegels/pijp	puinlaag
21	1-4-2005	7	1			aanleg, in puinlaag
22	1-4-2005	7	1	21		vondsten keldertje incl. gevelsteen
23	1-4-2005	7	1	22		vondsten ovale put
24	1-4-2005	7	1	17		op muurtje
25	1-4-2005	7	1	17		ingemetseld in spoor 17
26	2-4-2005	7	1	21	mix (laag 5)	bij verdiepen coupe
27	2-4-2005	7	1	21	mix (laag 4)	bij verdiepen coupe
28	2-4-2005	7	1	21	mix (laag 2)	
29	2-4-2005	7	1	16		bij blootleggen wetsmuur
30	2-4-2005	7	1	21	mix (laag 1)	
31	4-4-2005	7	1	21		baksteenmonster+plavuis+tegels
32	4-4-2005	7	1			losse vondsten(fantaflesje/tegels/lepel)
33	4-4-2005	7	2	23	mix (laag 1)	
34	4-4-2005	7	2	23	mix (laag 2)	
35	4-4-2005	7	2			verdiepen oost van spoor 10
36	4-4-2005	7	2		stort	langs funderingssleuf
37	5-4-2005	7	2	23	laag 1	zandige puinlaag
38	5-4-2005	7	2	23	laag 2	zwarte beer
39	5-4-2005	7	2	23	laag 3	groene beer
40	5-4-2005	7	2	23	laag 4	aardewerklaag'
41	9-4-2005	7	2		mix (14-15)	Sleufje voor damwand noord
42	9-4-2005	7	2			boven spoor 23 (verstoord)
43	9-4-2005	7	2	23	pijp, aw, glas	
44	9-4-2005	7	2	28	mix	spoor 28
45	9-4-2005	7	2		aw	onder spoor 23
46	9-4-2005	7	2		mix	verdiepen naast spoor 21 (noordzijde)
47	11-4-2005	7	2		mix	aanleg vlak 2 west van spoor 21
48	11-4-2005	7	2	29	mix	vrijleggen fundering spoor 29
49	11-4-2005	7	2		daktegels	
50	11-4-2005	7	2		aw	stort
51	12-4-2005	7	2	30	mix	vlakvondsten
52	12-4-2005	7	2	30	mix	vlak + aanleg
53	12-4-2005	7	2	30	mix	vlakvondsten
54	12-4-2005	7	2	31	mix	mestlaag (oa. Schaartje!)
55	12-4-2005	7	1		plavuis	losse vondst
56	12-4-2005	7	2	32	mix	bruin venige ophooglaag
57	13-4-2005	7	2	32	mix	bij metaaldetectie
58	13-4-2005	7	2	33	bakstenen	
59	13-4-2005	7	2			In sleufje bij spoor 33
60	13-4-2005	7	1	24		Plavuis haardje
61	13-4-2005	7			metaal (ruiterspoor)	stort
62	13-4-2005	7			aw/bs (??)	180-mv boring 8
63	13-4-2005	7	2	21	bouwmetaal	Keldertje spoor 21

BIJLAGE 4

Determinatielijst

Aardewerk

(Jan van Dam, Gouda)

doos	vnr	put	vlak	spoor	categorie	materiaal spec	glazuur	decoratie	fragm totaal	mai	herkomst	datum vroeg	datum laat	opmerking
5	1	1			aw	rood			2					
5	1	1			aw	faience			1			1700	1800	
	2	1	1		aw				7					
	6	1	2	8	aw	steengoed			12			1350	1400	
	6	1	2	8	aw	rood			11			1350	1400	
	6	1	2	8	aw	grijs			1			1350	1400	
	7	1	3	8	aw	steengoed			6			1350	1400	
	7	1	3	8	aw	rood			2			1350	1400	
	13	1			aw	rood			6			1400	1500	
	13	1			aw	grijs			5			1400	1500	
	15	4	1		aw	rood			2			1800	1900	
	16	4	2		aw	steengoed			13			1350	1400	
	16	4	2		aw	rood			1			1350	1400	
	17	5	1		aw	majolica			2			1800	1900	
5	18	6	1		aw	rood			1					
5	18	6	1		aw	steengoed			2					
4	20	6	1		aw	majolica			1			1650	1700	
3	21	7	1		aw	wit			1			1600	1700	
3	21	7	1		aw	rood			1					
3	22	7	1	21	aw	rood			2			1700	1800	
6	24	7	1	17	aw	steengoed			1			1400	1450	
3	27	7	1	21	aw	rood			1			1700	1800	
3	27	7	1	21	aw	wit			1			1700	1800	
6	29	7	1	16	aw	faience			1			1700	1800	
	30	7	1	21	aw	rood			5			1875	1925	
	30	7	1	21	aw	industr. wit			9			1850	1925	maastricht? 1 gemerkt wedgewood
	33	7	2	23	aw	rood			1					
	33	7	2	23	aw	porselein			1			1600	1700	
	34	7	2	23	aw	rood			9			1600	1800	
	35	7	2		aw	steengoed			2			1400	1600	
	35	7	2		aw	rood			8			1400	1600	standlobben
	36	7	2		aw	rood			14			1375	1675	
	36	7	2		aw	majolica			5			1600	1750	
	36	7	2		aw	faience			1			1650	1700	
	36	7	2		aw	steengoed			8			1375	1425	
	37	7	2	23	aw	faience			3			1700	1800	
	37	7	2	23	aw	rood			1					vloertegel
	38	7	2	23	aw	majolica			3			1600	1800	
	38	7	2	23	aw	faience			2			1600	1700	
	39	7	2	23	aw	wit			4			1650	1725	
	40	7	2	23	aw	majolica		comb chin & hollands decor	15			1650	1700	proenafdrukken wan-li
	40	7	2	23	aw	majolica			2			1650	1700	
	40	7	2	23	aw	rood			9			1675	1725	
	40	7	2	23	aw	wit			5			1675	1725	
	40	7	2	23	aw	rood			27			1675	1725	type Bergen op Zoom
	40	7	2	23	aw	rood			15			1600	1700	
	40	7	2	23	aw	faience			2			1600	1650	
	40	7	2	23	aw	majolica			8			1600	1650	
	40	7	2	23	aw	steengoed			11			1650	1700	S2-kan-appliques / kobaltblauw
	40	7	2	23	aw	faience		pastorale decoratie	7			1650	1675	f-bor-2a blauw
	40	7	2	23	aw	rood			10			1650	1700	
	40	7	2	23	aw	wit			3			1650	1700	
	40	7	2	23	aw	majolica			6			1600	1650	
	40	7	2	23	aw	faience			24			1650	1700	
	40	7	2	23	aw	porselein			2			1600	1650	
	41	7	2		aw	steengoed			25			1325	1375	

doos	vnr	put	vlak	spoor	categorie	materiaal spec	glazuur	decoratie	fragm totaal	mai	herkomst	datum vroeg	datum laat	opmerking
	41	7	2		aw	rood			25			1325	1375	
	41	7	2		aw	wit			2					
	41	7	2		aw	grijs		kamversiering	2			1300	1350	
	42	7	2		aw	majolica			2			1600	1700	
	44	7	2	28	aw	rood	spaarzaam glazuur		31			1375	1425	
	44	7	2	28	aw	grijs			1			1375	1425	
	44	7	2	28	aw	steengoed			12			1375	1425	siegburg en langerwehe
	45	7	2		aw	grijs			1			1300	1350	
	46	7	2		aw	rood			3			1600	1700	
	47	7	2		aw	rood			5			1375	1425	
	47	7	2		aw	steengoed			8			1375	1425	
	47	7	2		aw	grijs			1					
	48	7	2	29	aw	steengoed			3			1375	1425	
	48	7	2	29	aw	grijs			1					
	49	7	2		aw	rood			1					
	50	7	2		aw	steengoed			5			1375	1700	
	50	7	2		aw	majolica			1					
	50	7	2		aw	rood			12			1375	1700	
	51	7	2	30	aw	grijs		kamversiering	3			1300	1350	
	51	7	2	30	aw	steengoed			3			1375	1425	
	51	7	2	30	aw	rood			1					
	52	7	2	30	aw	grijs			2					
	52	7	2	30	aw	rood			2					
	52	7	2	30	aw	steengoed			1			1300	1350	
	52	7	2	30	aw	grijs			2			1375	1400	
	53	7	2	30	aw	steengoed			2			1350	1400	
	54	7	2	31	aw	rood			14			1325	1375	
	54	7	2	31	aw	grijs			2			1325	1400	
	56	7	2	32	aw	rood			4			1350	1400	
	56	7	2	32	aw	steengoed			3			1350	1400	
	56	7	2	32	aw	grijs			2			1350	1400	
7	57	7	2	32	aw	blauwgrijs			2			1350	1400	
7	57	7	2	32	aw	rood			1					
7	57	7	2	32	aw	steengoed			1			1350	1400	